

vinnollisuuteen, työläisten kansainväliseen solidarisuuteen. Ja pysyvän rauhan täytyy olla proletarisen rauhan. Ainoastaan

maailman työväenluokkien solidarisuus voi estää tulevat sodat, ei ainoastaan Tyynellämerellä, vaan kaikkialla muuallakin.

KATSAUKSIA

Työläisten ja työnantajien välisten suhteiden järjestäminen Englannissa

(True translation filed with the postmaster at Fitchburg, Mass., as required by the act of Oct. 6, 1917.)

Jokaisessa maassa on suuremmissa ja pienemmässä määrässä annettu huomiota varustautumiselle sodan jälkeisen ajan varalta. Erikoisen suurta huomiota on annettu työläisten ja työnantajien välisten suhteiden järjestelylle. Englannin uudelleenrakentamisministeriö jo viime vuonna nimitti valiokunnan tutkimaan työläisten ja työnantajien välistä suhteita ja erikoisesti pakollisen työriitain sovittelun käytäntöönottamista sodan jälkeen tarkoituksella välttää lakkoja ja teollisuudessa tapahtuvia häiriöitä. Tämä valiokunta esitti raporttinsa pääministeri Lloyd Georgeelle jo kuluvan vuoden tammi-kuun lopussa, mikäli pakollinen sovittelun käytäntöönottaminen on kysymyksessä. Tässä raportissa, joka nyt juuri on julaistu, vastustetaan pakollista sovittelua ja se leimataan vaaralliseksi yritykseksi joka voi johtaa vain selkkauksiin ja rettelöihin. Lainaamme valiokunnan lausunnon kokonaisuudessaan tähän, koska suurten työnantajien taholta Yhdysvalloissakin on koetettu painostaa pakollisen sovittelun käytäntöönottamista ainoana keinona, millä teollisuudelle tuhoiset selkkaukset voidaan välttää. Siinä lausutaan:

”Me uskomme, että ne esitykset, jotka tehtiin aikaisemmissa raporteissamme teollisuusneuvostojen perustamisesta, suovat täydelliset väli-keinot keskustella erinäisiä teollisuus- koskevia seikkoja ja sillä ta-

valla parantavat työnantajien ja työläisten välisiä suhteita. Me kuitenkin olemme katsoneet tarpeelliseksi lainata huomiota sellaisille tapauksille, joissa asianomaiset haluavat vapaaehtoisesti jättää esille tulleet erimielisyydet sovinto-oikeuden ratkaistavaksi. Mutta on ymmärrettävä, että me emme aio lausua mielipiteitä siitä, missä määrässä riitoja voidaan tasapuolisesti tai tyydyttävästi tällä tavalla ratkaista. Mikäli sovittelu on kysymyksessä, niin meidän ainoana päämääränämme on luoda koneisto sovittelua varten sellaisissa tapauksissa kun molemmat puolet jostakin syystä tahtovat sellaiseen turvautua.

”Me vastustamme jokaista pakollista riidan ratkaisemijärjestelmää. Ei ole olemassa mitään syytä uskoa, että työläiset ja työnantajat yleisesti haluaisivat tällaista järjestelmää ja kun ei ole yleisesti tällaista hyväksymistä sille lausuttu, niin on ilmeistä, että sen käytäntöön ottaminen johtaa vaan rettelöihin. Pakollisella riidan ratkaisemisella kokeileminen sodan ajalla on osoittanut, ettei se ole edullinen keino välttää lakkoja ja normaaliaikoina se epäilemättä osottautuisi vieläkin vähemmän edulliseksi. Teollisuusriidat voidaan vain välttää työläisten ja työnantajien välisillä sopimuksilla ja antamalla työläisille suurempaa sanansijaa, jota olemme suosittelleet aikaisemmissa esityksissämme. Tällaisiin sopimuksiin kuitenkin voi sisältyä molempien puolueiden yksimielinen päätös jättää joku eri-

koisasia riidan ratkaisijoille ja tällainen päätös voidaan tehdä ennen kuin riitoja on ilmennykkään.

Samoista syistä me emme suosittel mitään sellaista sovittelujärjestelmää, joka estäisi lakot sinä aikana kuin tutkimista ja sovittelua käydään. Mutta on ilmeisesti mahdollista ja suotavaa, että järjestyneillä teollisuusaloilla voidaan asiaiten järjestää, että vapaaehtoisesti tutkitaan asioita ennen kuin ryhdytään äärimmäisiin toimenpiteisiin kumaltaan puolelta."

Englannin kaivosmiesten järjestön presidentti, Robert Smilie, joka on sanotun valiokunnan jäsen, ei allekirjoittanut lausuntoa, koska ei voinut olla läsnä yhdessäkään valiokunnan kokouksessa.

Tässä raportissa on pakollista teol-

lisuusriitojen sovittelua katsottu työläisten kannalta. On ilmeisen selvää, että niin kauan kun porvaristo kontrolloeraa valtiokoneiston, pakollinen teollisuusriitojen sovitteluinen ja ratkaiseminen on epäedullista työläisille. Tällainen kokemus on saavutettu kaikissa niissä maissa, joissa on osittain ja kokonaan pakollisia sovittelusetuksia voimassa. Ne ovat poikkeuksetta palvelleet työnantajaluokan etuja. Porvariluokan kontrolloeraaman valtiokoneiston jokainen osa on joutunut suojelemaan porvariluokan taloudellisia etuja.

Amerikassa on sodan ajalla ilmennyt porvariston taholta voimakkaita pyrkimyksiä saada tällainen järjestelmä voimaan. Työväenluokka ei voi olla liiaksi varuillaan tässä suhteessa.

Teollisuusmuutoksia sodan ajalla

(True translation filed with the post master at Fitchburg, Mass., as required by the act of Oct. 6, 1917.)

Jokaisen maan teollisuudessa on tämän sodan ajalla tapahtunut suuria muutoksia. Monet teollisuuslaitokset ovat kasvaneet jättiläisaskelin ja jokaisella sodalle tärkeällä teollisuusalalla on otettu käytäntöön kaikki sellaiset parannukset, jotka ovat jouduttaneet työn nopeutta ja lisänneet tuottavaisuutta. Ammattitaitoisten työläisten luku verrattuna ammattitaidottomiin työläisiin on suhteellisesti pienentynyt kaikkialla ja ammattilaiset ovat menettäneet merkitystään teollisuudessa. Tällä on ollut vaikutuksensa työläisten järjestäytymiseen. Se on väkiseläkin kehittännyt järjestöjä kohti teollisuusunionismin, pakoittanut työläisiä omaksumaan sellaisia järjestömuotoja, jotka vastaavat muuttuneita olosuhteita.

Sota on aiheuttanut muitakin suuria mullistuksia yhteiskuntataloudellisessa elämässä, jotka kaikki koskevat työväenluokkaa suuremmissa tai pienemmässä määrässä. Uusia pulmia tulee esille sodan päätyttyä kun teollisuutta ja maailman taloudellista elämää ryhdytään sovitteluun rauhan vaatimuksia vastaavaksi. Sodan

aikaiset muutokset ja rauhan mukana tulevat pulmat ovat suurempia niissä maissa, jotka olivat taloudellisesti kehittyneimpiä sodan sytyessä, sillä tämä sota, samalla kuin se on ollut armeijain välistä taistelua rintamalla, on ollut teollisuksien taistelua rintaman takana. Nykyaikainen sota vaatii teollisuutta ja vain se, joka kykenee jättiläisuuret armeijansa hyvin ja hyvillä välineillä varustamaan, voi toivoa voittavansa taistelussa. Siksi takapajalla olevienkin maiden on ollut pakko kehittää teollisuuttaan uusia oloja vastaavaksi.

Wieniläinen sosialistilehti, Arbeiter Zeitung kirjottaa näistä kysymyksistä, sikäli kuin ne koskevat Itä-valtaa, seuraavaa:

"Voimakkaat armeijat yhä edelleen käyvät taistelua lännellä. Kukaan ei vielä voi sanoa kuinka likellä tai kuinka kaukana rauha on. Taistelurintaman takana kuitenkin monet kädet työskentelevät tarkoituksella valmistautua rauhallisiin toimiin sodan päätyttyä. Täällä me huomaamme asetehtaan insinöörien valmisteleman tehtaansa muuttamista valmistamaan rautatievetureita ja tuolla me näemme teknillisten asiantuntijain laativan suunnitelmia muuttua työ-

kitehdas valmistamaan automobiilejä. Kokonainen järjestö, joka toimii kauppatamiskomissionin alaisena, harkitsee toimenpiteitä kuinka ennakkolta voitaisiin ryhtyä toimenpiteisiin raaka-aineiden maahantuomiseksi, hankkia riittävästi kauppalaivoja ja varoja raaka-aineiden ostoa varten niin pian kun meret jälleen ovat vapaana. Itävallan kolme suurinta työnantajien liittoa ovat yhdistyneet, että tulevan rauhan aikana kykenisivät lisätyillä voimilla ottamaan osaa taloudelliseen taisteluun. Täten työnantajat kaikilla aloilla työskentelevät rauhan varalta, olkoonpa sitten rauha likellä tai kaukana. Työväenluokan myös pitäisi alkaa katsoa eteensä ja katsoa, etteivät rauhan ajan uudet tehtävät löydä sitä varustautumattomana tässä suhteessa ensinnäkin on saatava selville minkä muodon pääoman ja työn väliset suhteet ottavat sodan jälkeen.

Useilla teollisuuden aloilla tuotanto on kokonaan seisautettu sodan ajalla tai sille on asetettu oleellisia rajoituksia, kuten esimerkiksi rakennustöiden alalla, kutomo, lasi ja porsiiniiteollisuuden aloilla. Työnantajat eivät ole käyttäneet pääomiaan tehtänsä käynnissä pitämiseen. He ovat suuremmalta osalta sijoittaneet pääomansa sotalainoihin. Tulevatko nämä työnantajat, jotka ovat nauttineet joutilasta elämää neljän vuoden ajan, panemaan tehtaansa uudelleen käyntiin? Varmastikaan ei! Monet heistä mieluummin myyvät tehtaansa. Kun hinnat tulevat olemaan korkeat ja koneita on vaikea saada, he voivat saada paljon suuremman hinnan tehtaistaan kun he ovat arvioineet ne kirjoissaan. Erikoisesti varovaisimmat ja mukavinta elämää rakastavat ja vähemmän ponnistelevat työnantajat, myyvät tehtaansa, sijoittavat rahansa hallituksen obligationeihin ja sensijasta, että olisivat aktiivisia toimijoita tuotannon palveluksessa, he tulevat jatkamaan joutilasta elämää — elävät korkotuloillaan. Heidän tehtaansa kuitenkin joutuvat rahallisuudessa suhteessa rikkaimpien, terävimpien ja sortavampien kilpailijainsa käsiin. Tässä suhteessa valin-

nallinen prosessi käy työnantajien keskuudessa. Vanhoillaan olijat ja mukavuutta rakastavat työnantajat katoavat kokonaan ja kokonaiset teollisuushaarat keskittyvät rahallisesti voimakkaiden korporatsioonien käsiin, joita johtavat tarmokkaat miehet. Samallinen prosessi tapahtuu moniin niihin tehtaisiin nähden, jotka tällä hetkellä valmistavat sotatarpeita. Tänä päivänä valmistetaan pommeja tehtaissa, joissa rauhan aikana valmistettiin koneiden osia. Niin pian kuin sotaviraston suuret tilaukset lakkaavat, nämä tehtaat on järjestettävä rauhanaikaisen tuotannon kannalle. Se vaatii paljon kovaa työtä, jota useat tehtailijat koettavat välttää. He ovat tehneet miljoonia voittoja sodan ajalla, niin miksi he työskentelisivät sodan jälkeen, erittäinkin kun he nyt voivat myydä tehtaansa niin hyvillä hinnoilla? Tässäkin tapahtuu näiden teollisuuslaitosten keskittyminen muutamien harvojen käsiin.

Tällaisia seikkoja tosiaankin on huomattavissa näinä aikoina. Ei koskaan ennen ole niin paljon tehtaita muuttanut omistajia, niin paljon yksityisiä yrityksiä muutettu osakeyhtiöiksi ja niin paljon osakeyhtiöitä liittynyt trusteiksi kuin sodan ajalla. Herra Skoda esim. yhdeltä puolen ja herra Gueuthen toiselta puolen ovat saattaneet suurimman osan koneeteollisuutta kontrollinsa alaiseksi. Työväenluokka tietää mitä tällainen merkitsee. Sodan jälkeen se hyvin usein huomaa olevansa vastatusten jättiläisliikkeiden kanssa, joiden palveluksessa on tuhansia työläisiä sensijasta kuin ennen sotaa sitä vastassa oli keskikokoisia itsenäisiä teollisuusyhtiöitä, joiden palveluksessa oli vain muutamia satoja työläisiä. Ja se huomaa taistelevansa kykeneviä, tarmokkaita, mutta samalla myös hyökkäviä ja keinoja valitsemattomia työnantajia vastaan siellä missä he ennen sotaa olivat tekemisissä joukon vanhanpuoleisten, hyväluontoisten ja hauskojen herrasmiesten kanssa.

Käsitkädessä tämän prosessin kanssa tapahtuu toinen kehitys. Sodan vanha varastonsa suurilla voitoilla voi-

matta hankkia uutta sijalle. he ovat kuluttaneet koneensa voimatta hankkia uusia ja he ovat tehneet milj. voittoja voimatta sijoittaa näitä voittojaan teollisuuslaitostensa ja liikkeittensä laajentamiseen. Täten suuria summia on kasaantunut työnantajien kassaholveihin ja ne ovat suurimmalta osalta sijoitetut sotalainoihin. Kun rauha tulee, työnantajat tahtovat käyttää tämän pääomansa toisella tavalla. He tahtovat uusia raaka-ainetarastonsa, ottaa kuluneiden koneiden sijalle uudet ja laajentaa liikkeitään. Kaikkeen tähän he tarvitsevat rahaa. Mutta heillä ei ole rahoja, vaan ainoastaan sotabondia. Mitä on tehtävä? Myyvätkö he bondinsa? Se ei ole soveliasta ja mahdollista, sillä jos kaikki työnantajat tarjoaisivat myytäväksi suuret määrät sotabondia, niiden hinta alenisi litaksi. Siksi työnantajat ovat pakotettuja lainaamaan pankeista tarvitsemansa rahat ja sijoittamaan sotabondinsa pankkeihin rahojen vastineeksi. Jo ennen sotaa teollisuuden harjoittajat lainasivat pankeista lisääntyvässä mittakaavassa ja siksi tulivat yhä enemmän ja enemmän pankeista riippuviksi. Se seikka että sodan ajalla teollisuus pääoma on sijoitettu välillisesti sotalainoihin, jouduttaa tätä prosessia. Suurrahamiesten valta teollisuuden yli on sodan jälkeen paljon täydellisempi kuin ennen sotaa. Mikäli työselkkaukset ovat kysymyksessä, työläisiä vastassa ei enää olekaan yksityiset työnantajat, jotka ovat riippuvaisia yksistään omasta taloudellisesta voimastaan kuten ennen sotaa, mutta heitä vastassa ovat yritykset, joita hallitsevat pankkien johtokunnat, ja jotka nämä pankit ovat yhteen sulattaneet ja lakkotaistelun tapahtuessa niiden takana ovat näiden pankkien miljonat.

Tämän lisäksi lopulta on harkittavanamme kolmas kehityksen muoto. Sodan ajalla valtio on yhdistänyt useita teollisuuden haaroja n. k. sotaliittoihin. Esimerkiksi kaikki puuvilla-, villa- ja sokeriteollisuudet on liitetty sota-unioniin. Puuvillateollisuuden sotaliitto mahdollisesti pysyy voimassa kauan sodan jälkeenkin, sil-

lä puuvillan puutetta tulee vielä kauan olemaan ja siksi tarvitaan järjestö, joka jakaa saatavana olevan puuvillan tehtaiden kesken. Sellainen järjestö myös kykenee saamaan helpommin kuin yksityiset tehtailijat ulkomailta luottoa, jota ilman puuvillan osto on mahdotonta. Yksityiset tehtailijat itsekään eivät ole halukkaita hajoittamaan sotaliittoja ja miksikä he olisivatkaan, sillä sotaliitto on valtion järjestämä kartelli, joka takaa heille suuret voitot. Ja valtio ei tahdo hajoittaa sotaliittoa, vaan tahtoo hyötyä sen kautta. Kun valtio valtansa avulla takaa suuret voitot kartellin jäsenille, se samalla voi taata osan näistä voitoista itselleen ja nykyisessä rahapulassa valtio varmasti tarvitsee osansa kartellien voitosta. Lukuisissa teollisuusluokissa työväenluokat huomaavat olevansa tekemisissä valtion järjestämien pakollisten kartellien kanssa, joka merkitsee samaa kuin yhdellä tavalla ja täydellisesti järjestynyttä työnantajaluokkaa. Ja kun virkavaltaisuus on järjestänyt nämä kartellit ja kun valtio kaikkien todennäköisyyksien mukaan pidättää itselleen osan näiden kartellien voitoista, näillä kartelleilla tulee olemaan mitä läheisin yhteys hallituksen kanssa ja niillä on myös huomattava vaikutus siihen. Pääoma entistä suuremmassa määrässä voi olla varma valtion tuesta.

Sanalla sanottuna sota on jättiläisaskelin lisännyt pääoman valtaa. Taistelu pääomaa vastaan tulee olemaan verrattomasti vaikeampaa kuin ennen sotaa. Työläiset eivät enää ole tekemisissä yksityisten työnantajien, vaan läheisesti järjestyneiden työnantajajärjestöjen kanssa, jotka järjestöt ovat läheisissä suhteissa pankkien kanssa ja joita valtio tukee. Jokaista lakkoa vastaan jossakin yksityisessä tehtaassa julistetaan työsulkua joku lukuisissa toisissa tehtaissa. Palkkataistelussa työnantajien järjestöillä on käytettävänä suunnattomat pääomat ja niiden puolella on suurten pankkien ja hallitusten vaikutusvalta. Siksi onkin selvää, että vain voimakkaat unionit voivat tulla omilleen sellaisissa taisteluissa. Mut-

ta on myös selvää, että jättiläismäiset ammattiunionitaistelut, jotka johtuvat näistä oloista, kehittyvät luokkariidoiksi, jonka tulokset määrää työväenluokan poliittinen voima. Työväenluokan koko tulevaisuus riippuu siitä missä määrässä se kykenee lujittamaan unioniaan ja poliittisia järjestöjään hallitsemaan uutta tilannetta. Pääasiallisin järjestämistyö tässä suhteessa voidaan tehdä vasta sodan jälkeen, jolloin työväen luokkaetujen voimakkaimmat taistelijat palaavat rintamalta. Mutta työväenluokan voimakkaiden keskuksien luominen on alettava tänä päivänä, että ne olisivat valmiit siksi kun proleta-

riatin voimien suuri mobilisoiminen alkaa."

Tällaista kehitystä on tapahtunut kaikkialla. Trustit ja työnantajien liitot ovat tulleet vain suuremmiksi niissä maissa missä teollisuus jo ennen sotaa oli pitemmälle kehittynyt. Tästä syystä näiden maiden työläisillä on sitä suuremmat voimainpönistukset edessään. Toiselta puolen teollisesti edistyneimmissä maissa ovat voimakkaat työläisten järjestöt ja siksi sodan päättymisen niissä maissa voi myös merkitä lopullisen voimain koetuksen alkamista yhteiskunnallisten luokkien välillä ja myös tällaisen taistelun onnellisesta päättymisestä.

Tehdaslakien kohtalo Saksassa

(True translation filed with the post master at Fitchburg, Mass., as required by the act of Oct. 6, 1917.)

Sodan syttyminen johti kaikissa maissa taantumukseen, sikäli kun työläisten terveyttä ja hyvinvointia suojaavat tehdasasetukset ja ammattioniosäännöt ovat kysymyksessä. Englannissa hallituksen ja unionien välisellä sopimuksella sivuutettiin kaikki sellaiset voimassa olleet unionien työpajasäännöt, jotka rajoittivat työpäivän pituutta, ylityötä, sunnuntaityötä, naisten ja lasten käyttämistä teollisuudessa jne. Jonkun aikaa teollisuus kukoisti kapitalistien nauttiessa rajattomasta riistosta. Mutta hetken kuluttua hallitus alkoi huomata, ettei noiden rajoitusten poistaminen johtanutkaan tuotannon laajenemiseen. Hallituksen tutkijakomitea nimitettiin tutkimaan kysymystä. Perinpohjaisessa ja laajas-
sa raportissaan se selittää, että se voitto jonka hallitus luuli saaneensa saatuaan unionit suostumaan ylityörajoitusten poistamiseen, ei ollutkaan mikään voitto, että tuotanto pitemmän päälle ei tuolla menetellyllä lisääntynytkään. Työläiset uupuivat, eivät voineet ylläpitää työnopeutta ja olivat aika-ajottain pakotettuja jäämään työstä pois. Komitea suositteli entiselleen palaamista ja useimmilla tärkeimmillä teolli-

suusaloilla lienee tuota esitystä noudatettukin.

Saksassa toiselta puolen työläisten suojeleminen tehtaissa oli saavutettu sarjalla lakeja. Saksan tehdaslaki, Gewerbeordnung, käsittää lukuisia tärkeitä pykäläiä, jotka rajoittavat työläisten vapaata riistämistä. Nämä lait m. m. kieltävät laitosten, joissa on enemmän kuin kymmenen työläistä, pitämästä työssään alle 14 ikävuoden olevia lapsia. Alle kuudentoista ikävuoden olevia lapsia ei saa pitää työssä kauempaa kuin kymmenen tuntia päivässä ja heidän yötyö on kokonaan kielletty. Naispuolisia työläisiä ei myöskään saa pitää työssä kauempaa kuin kymmenen tuntia päivässä ja heidän yötyönsä, vaikka ovatkin yli kuudentoista vanhoja, on kielletty.

Sodan alussa kaikki nämä tehdaslait julistettiin melkein täydellisesti voimasta pois. Hallitus nimittäin selitti, että yksityiset työnantajat voivat pyytää hallitukselta poikkeustilana asettamista sikäli kun näiden lakien noudattaminen on kysymyksessä. Senjälkeen kun tällainen julistus annettiin, teollisuuslaitokset ovat käyttäneet sitä hyväksensä aivan uskomattomassa määrässä. Myöhemmin valtiokansleri antoi määräyksen, jolla jossain määrässä rajoitettiin näiden vapauksien antamista tehtaili-

joille, mutta siitä huolimatta niiden käyttö on ollut niin yleistä, että sosialidemokratisen puolueen edustajat ovat toistamiseen valtiopäivillä vaatineet näiden lakien voimaan palauttamista. Sama vaatimus on usein toistettu valtiopäivien budjettivaliokunnassa.

Samalla aikaa kun tehdaslait julistettiin voimasta pois, tehdastarkastusvirasto lakkasi julkaisemasta vuotuisia kertomuksiaan tehdastarkastajien toiminnasta sikäli kun heidän huolenaan oli tehdaslakien voimassa pitäminen. Hallitusta on tästä syystä arvosteltu lukemattomia kertoja valtiopäivillä ja valtioiden eduskunnissa. Osittain asiaa korjatakseen Preussin sisäasiain virasto on julaisut joitakin tilastoja naisten ja lasten työssapitamisestä vuosina 1915 ja 1916 ja Preussin tehdastarkastajien toimista v. 1917. Näiden numeroiden mukaan tehtailijoille annettiin lupia rikkoa naisten ja lasten riistämistä koskevia rajoituksia seuraavasti:

Annettiin lupa teettää ylityötä lapsilla

	1915	1916
Tehtaiden lukumäärä	793	657
Lasten luku joita se koski ..	24,618	26,898

Teettää yötyötä lapsilla		
Tehtaiden luku	863	1,226
Lasten luku joita se koski ..	21,474	33,125

Teettää ylityötä 16-vuotialla naisilla		
Tehtaiden luku	2,615	1,444
Naisien luku joita se koski ..	149,620	97,117

Teettää yötyötä naisilla		
Tehtaiden luku	1,762	3,197
Naisien luku joita se koski ..	118,172	252,055

Yötyö on siedettävämpää niissä tehtaissa, jotka ovat ottaneet kolmi-vuoron — 8-tuntia työvuoro — käytäntöön, mutta tällaisten teollisuuslaitosten luku Preussissa on ylen pieni. Niissä tehtaissa, joille on annettu lupa teettää lapsilla yötyötä, oli v:na 1915 vain 49:ssä kolmivuorojärjestelmä voimassa ja v. 1916 sellaisten tehtaiden luku oli 179.

Kirjottaessaan näiden tilastojen johdosta Saksan enemmistösocialistien lehti, International Korrespondenz, lausuu, että jos mielitään suojella Saksan nuorison kehittymistä ja vapauttaa naiset ylettömän työn seurauksista, niin tehdaslait näissä suhteissa on saatettava heti voimaan.

Saksan työläiset saanevat käydä vielä monta kiihvasta taistelua saadakseen nämä suojelevat lait voimaan.

LOT

On meidän pastorimme saarnamies
senlaatuinen kuin säätää laki.
Hän ravistelee vanhaa Aatamia
ja korvat auki saarnaa kuuroiltakin.

Hän kohtalolla uhkaa Sodomon,
Jos tapamme ei tästä muuksi muutu.
—Me viinanjuojat, naisten naurattajat

ei suotta meihin herra suuri suutu.
Hän itse uskoo olevansa Lot,
suutansa vaikk' ei ryyppy vinoon
viene,

—ja puheissa jos tuntijan on taikaa—
ei emäntänsä suolapatsas liene.

Heikki Välisalmi.